

നമസ്കാര ശേഷമുള്ള
കൂട്ടപ്രാർത്ഥനയും
ഇമാം ശാഹിജു(റ)യുടെ മദ്ഹബും

അബൂനസിഫ്, പഠളി

- ഉസ്താദ്:** എന്താണ് നിന്റെ കയ്യിൽ ഒരുപാട് കടലാസുണ്ടല്ലോ?
- മുതഅല്ലിം:** ഇതൊക്കെ ഉസ്താദിൽ നിന്നും അറിയാനുള്ള കാര്യങ്ങളോ?
- ഉസ്താദ്:** ഓരോന്നായി ചോദിച്ചോളൂ.
- മുതഅല്ലിം:** ഇന്ന് എനിക്ക് അറിയേണ്ടത് ഇമാഅത്തു നമസ്കാര ശേഷമുള്ള കൂട്ടപ്രാർത്ഥനയെ സംബന്ധിച്ചാണ്. നബി(സ)യുടെയും സ്യഹാബത്തിന്റേയും ചര്യയിൽ ഇങ്ങനെയൊരു സുന്നത്തുണ്ടോ?
- ഉസ്താദ്:** ഇമാഅത്തു നമസ്കാരശേഷം ഇമാം പ്രാർത്ഥിക്കുകയും മങ്മൂമുകൾ ആമീൻ ചൊല്ലുകയും ചെയ്യുന്ന രീതി മിക്ക പള്ളികളിലും കണ്ടുവരുന്ന ഒരു ഏർപ്പാടാണ്. പ്രാമാണി കമായി ഇതിന് യാതൊരു അടിസ്ഥാനവുമില്ല.
- മുതഅല്ലിം:** എന്നാൽ ഇപ്രകാരം ചെയ്യുന്ന ശാഫിഇ മദ്ഹബുകാർ അതിന് ഹദീസുകൾ തെളിവായി ഉദ്ധരിക്കുന്നണ്ടല്ലോ.
- ഉസ്താദ്:** ശരിയാണ്, അത് ഞാനും കണ്ടിട്ടുണ്ട്. ലഭ്യമായ ഹദീസുകളെ അടിസ്ഥാനമാക്കി ഇമാം ശാഫി ഇ(റ)തങ്ങൾ ഇജ്തിഹാദു ചെയ്തു നിർദ്ധരിച്ചെടുത്ത അഭിപ്രായങ്ങളാണ് ശാഫിഇ മദ്ഹബ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുഖല്ലിദുകൾ അദ്ദേഹത്തെ പിന്തുടരാൻ കല്പിക്കപ്പെട്ടവരാണെന്ന് സ്വയം തന്നെ പ്രഖ്യാപിക്കുന്നവരാണ്. അതിനാൽ നമസ്കാര ശേഷമുള്ള ദിക്റുകൾ, കൂട്ടപ്രാർത്ഥനാ തുടങ്ങിയ വിഷയത്തിലും അവർ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മദ്ഹബിനെ(അഭിപ്രായത്തെ)യാകണമെന്ന് സ്വീകരിക്കേണ്ടത്.
- മുതഅല്ലിം:** ഇമാമവർകൾ അതിനെ സംബന്ധിച്ച് വ്യക്തമാക്കിയത് എന്താണ് ഉസ്താദെ?
- ഉസ്താദ്:** ആ കിതാബുൽ ഉമ്മിന്റെ ഒന്നാം വാല്യം ഇങ്ങെടുക്ക്. അതിന്റെ 242ാമത്തെ പേജ് തുറന്ന്, ദാ ഇവിടം മുതൽ നീയതൊന്ന് വായിക്ക്.
- മുതഅല്ലിം:**

:

)

(1/142

ഉസ്താദ്: ഈ ഖണ്ഡികയുടെ അർത്ഥം കേട്ടോളൂ. "അബൂ സുബൈറിൽ നിന്നും നിവേദനം അബ്ദുല്ലാഹിബ്ൻ സുബൈർ പറയുന്നതായി അദ്ദേഹം കേട്ടു: "നബി(സ) നമസ്കാരത്തിൽ നിന്നും സലാം വീട്ടിയാൽ ഉറക്കെ,

എന്ന് പറയാറുണ്ടായിരുന്നു: ശാഫിഇ(റ) പറയുന്നു: ഇത് (അഥവാ ഉറക്കെ ചൊല്ലുന്നത്) ഇമാമിനും മൺമൂമല്ലാത്തവർക്കും (ഒറ്റക്ക് നമസ്കരിക്കുന്നവർ എന്ന് ഉദ്ദേശ്യം) അനുവദനീയമാണ്. വ്യക്തമാക്കപ്പെട്ടതു പോലുള്ള ദിക്റുകൾ പരസ്യമാക്കിയൊ പതൃക്കയൊ മറ്റൊ ഏതെങ്കിലും ഒരു ഇമാം ചൊല്ലുകയാണെങ്കിൽ അത് നല്ലതാണ്. **ഇമാമിനും മൺമൂമിനും ഞാൻ തെരഞ്ഞെടുക്കുന്നത്, അവർ നമസ്കാരത്തിൽ നിന്നും പിരിഞ്ഞതിനു ശേഷം ഗോപ്യമായി അല്ലാഹുവിനെ സ്തുതിക്കുന്നതിനെയാണ്.** എന്നാൽ തന്നിൽ നിന്നും (മൺമൂമുകൾ) പഠിക്കാൻ നിർബന്ധമുള്ള ഇമാമുകൾക്ക്, **അവർ പഠിക്കുന്നതുവരെ പരസ്യമായി ചൊല്ലാവുന്നതാണ്. അവർ പഠിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ, പിന്നീട് അവർ രഹസ്യമായിത്തന്നെ ചൊല്ലേണ്ടതാണ്."** (അൽ ഉമ്മ് വാജ്യം 1 പേജ് 142)

മുതഅല്ലിം: അപ്പോൾ നബി(സ്വ) നമസ്കാര ശേഷം ദിക്റുകൾ ഉറക്കെ ചൊല്ലിയിരുന്നു അല്ലെ?
 ഉസ്താദ്: വരട്ടെ, ഇനി ഭാഷി ഭാഗവും കൂടി വായിക്ക്
 മുതഅല്ലിം:

(1/142) .

ഉസ്താദ്: അർത്ഥം ശ്രദ്ധിച്ചോളൂ. "നബി (സ്വ)യുടെ തഹ്ലീലിനെപ്പറ്റി ഇബ്നു സുബൈർ റിപ്പോർട്ട് ചെയ്തതിനെപ്പറ്റിയും നാം മുമ്പ് ഉദ്ധരിച്ചതു പോലെ, തിരുമേനിയുടെ തക്ബീറിനെപ്പറ്റി ഇബ്നു അബ്ബാസ് റിപ്പോർട്ട് ചെയ്തതിനെപ്പറ്റിയും ഞാൻ കരുതുന്നത്, ശാഫിഇ(റ) പറയുന്നു, ഞാൻ കരുതുന്നത്, **തിരുമേനി തന്നിൽ നിന്നും (മൺമൂമുകൾ) പഠിക്കാൻ വേണ്ടി അല്പകാലം പരസ്യമാക്കിയിരുന്നു എന്നാണ്.** എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഇതും ഇതല്ലാത്തതുമായ ഹദീസുകളോടൊപ്പം ഞാൻ രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള മറ്റു നിവേദനങ്ങളിൽ മൊത്തത്തിൽ സലാം വീട്ടിയതിനു ശേഷം തഹ്ലീലും തക്ബീറും പ്രസ്താവിക്കപ്പെട്ടിട്ടേയില്ല."

മുതഅല്ലിം: അപ്പോൾ, നബി(സ്വ)യുടെ സുന്നത്തായി ശാഫിഇ ഇമാം മേലെ വിശദീകരിച്ചതു പ്രകാരം,

- ഇമാമാകട്ടെ മൺമൂമാകട്ടെ നമസ്കാര ശേഷം ദിക്റ ദുആകൾ ഗോപ്യമായി ചൊല്ലണം
- മൺമൂമുകൾക്ക് കേട്ടു പഠിക്കണമെന്നെങ്കിലും അവർ പഠിക്കുന്നതുവരെ ഇമാമിന് ഉറക്കെ ചൊല്ലാം.
- ഇമാം ഉറക്കെ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതോ, ദിക്റുകൾ ചൊല്ലുന്നതോ മൺമൂമുകൾ ആമീൻ പറയാൻ വേണ്ടിയല്ല മറിച്ച് അവർ പഠിക്കാൻ വേണ്ടിയാണ്.
- ഇമാമും മൺമൂമും ദിക്റ ദുആകൾ ഗോപ്യമായി ചെയ്യുന്നതിനെയാണ് ഇമാം ശാഫി (റ)ക്ക് ഇഷ്ടമായിട്ടുള്ളത്.
- തന്നിൽ നിന്നും മൺമൂമുകൾ പഠിക്കാൻ വേണ്ടി അല്പകാലം മാത്രമേ നബി(സ്വ) പരസ്യമായി ചൊല്ലിയിരുന്നുള്ളൂ. തുടങ്ങിയ കാര്യങ്ങൾ ഈ പ്രസ്താവനകളിൽ നിന്നും മനസ്സിലാക്കുന്നുണ്ട്.

ഉസ്താദ്: എന്നെ മാത്രമല്ല, മഹാനവർകൾ പറയുന്നത് കാണുക:

(1/143)

"ഒറ്റക്ക് നമസ്കരിക്കുന്നവനും, മൺമൂമും നമസ്കാരശേഷം ദിക്റുകൾ ദീർഘനേരം ചൊല്ലുന്നതിനേയും, നിർബന്ധ നമസ്കാരങ്ങൾക്കു ശേഷം പ്രാർത്ഥനക്ക് ഉത്തരം ലഭിക്കുന്നതിനെ പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ട് ധാരാളം പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതിനേയും ഞാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നു."

എന്തു മനസ്സിലാക്കുന്നു? ഒറ്റക്കു നമസ്കരിക്കുന്നവൻ ഒറ്റക്കു തന്നെയാണ് ദിക്റുകളും പ്രാർത്ഥനകളും നിർവഹിക്കുക. മൺമൂമുകളും അങ്ങനെതന്നെയാണ് നിർവഹിക്കേണ്ടത് എന്നെ തന്നെയല്ല മനസ്സിലാക്കുക?

മുതന്മാർ: ഉസ്താദേ, ഫത്ഹുൽ മുഹമ്മദിയുടെയും ഇതിനു വിരുദ്ധമായ അഭിപ്രായമുണ്ടോ?

ഉസ്താദേ: നീ ആളെ ഉഷാനാണല്ലോ? കെ. വി. മുഹമ്മദ് മുസ്ലിമാരിന്റെ ഫത്ഹുൽ മുഹമ്മദി പരിഭാഷയെടുത്ത്, 104മത്തെ പേജ് വായിക്ക്.

മുതന്മാർ: "ഇമാം ശാഹിഇ(റ) തന്റെ ഉമ്മിൽ പറയുന്നു: നിസ്കാരം സലാം വീട്ടിയാൽ ഇമാമും മജ്ലിസും ദിക്ർ പതുക്കെ ചൊല്ലാൻ സുന്നത്താണെന്നാണ് എന്റെ ബലമായ അഭിപ്രായം. എങ്കിലും തനിക്ക് നിന്നെ മറ്റുള്ളവർ പഠിക്കാനുദ്ദേശിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അവർ പഠിക്കുന്നതുവരെ ഉറക്കെ ചൊല്ലണം. പിന്നെ പതുക്കെ ചൊല്ലിയാൽമതി. ചുരുങ്ങിയത് നിന്റെ ദുആ ഉറക്കെയോ പതുക്കെയോ ആക്കരുതെന്നാണ്. മറ്റുള്ളവരെ കേൾപ്പിക്കാൻ ഉറക്കെ ദുആ ചൊല്ലുകയോ അവനവൻ തന്നെ കേൾക്കത്തക്കവിധം പതുക്കെ ദുആ ചെയ്യുകയോ അരുതെന്നാണ് ആ ചുരുങ്ങിയ വാക്യത്തിന്റെ താല്പര്യമെന്ന് ഞാൻ മനസ്സിലാക്കുന്നു. അല്ലാഹു അർഹം" (ഫത്ഹുൽ മുഹമ്മദി പരിഭാഷ, കെ.വി.എം. പന്താവൂർ, പേജ് 104)

ഉസ്താദേ: ഈ ചർച്ചയിൽ നിന്നും നിനക്ക് മനസ്സിലായത് എന്തൊക്കെയാണ്?

മുതന്മാർ: എനിക്ക് മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞ കാര്യങ്ങൾ ഇതൊക്കെയാണ്:

- ദിക്ർ ദുആകൾ ഇമാമും മജ്ലിസും പതുക്കെയാണ് ചൊല്ലേണ്ടത്.
- അവ മജ്ലിസുകൾ പഠിക്കണമെന്നുണ്ടെങ്കിൽ ഇമാമിന് ഉറക്കെ ചൊല്ലാവുന്നതാണ്.
- പഠിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ പതുക്കെ തന്നെയാണ് ചൊല്ലേണ്ടത്
- ഇമാം ഉറക്കെ ചൊല്ലുന്നതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം അവരെക്കൊണ്ട് ആമീൻ പറയിക്കലല്ല, അവർക്ക് പഠിക്കാൻ അവസരം നൽകുകയാണ്.

ഉസ്താദേ: ഇപ്പോൾ മനസ്സിലായില്ലെ, ഫത്ഹുൽ മുഹമ്മദിയും പറയുന്നതെന്താണെന്ന്? സത്യത്തിൽ, ഇമാമാന്തം നമസ്കാരം കഴിഞ്ഞാൽ ദിക്ർ ദുആകൾ കൂട്ടമായി നിർവഹിക്കണമെന്ന് നബി (സ) പഠിപ്പിച്ചിട്ടില്ല. ഇമാം ശാഹിഇയുടെ പ്രസ്താവന നീ മുകളിൽ വായിച്ചതല്ലേ? പിൽക്കാലങ്ങളിലുണ്ടായ ഒരു ബിദ്അത്താണ് നമസ്കാര ശേഷമുള്ള ഈ കൂട്ടുപ്രാർത്ഥന. നമസ്കാര ശേഷം ദിക്റുകളും ദുആകളും ചൊല്ലുന്നതിനെ നമ്മൾ നിഷേധിക്കുന്നില്ല. അതൊക്കെ ചെയ്യേണ്ടതുമാണ്. പക്ഷെ അത് നബിതങ്ങൾ പഠിപ്പിച്ച വൃത്തിയിൽ ഒതുങ്ങിയാകണം എന്നു മാത്രം. അതാകട്ടെ, ഒറ്റക്കാണ് നിർവഹിക്കേണ്ടത് എന്നാണ് നമുക്ക് മനസ്സിലാകുന്നത്. അല്ലാഹു അർഹം.

മുതന്മാർ: ഇസാക്കല്ലാഹു ചൈറൻ.